

inkubatorpomyslow.org.pl

Arbuz Mobilny Uniwersalny

Kultura, sztuka i pomoc, która szuka odbiorców
i do nich dociera

Arbuz Mobilny Uniwersalny to warsztaty dla młodzieży z grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, podczas których, wykorzystując mobilne studio muzyczno-filmowe, tworzy pod okiem znanych artystów własne profesjonalne produkcje artystyczne. Prace wykonane przez młodzież podczas warsztatów – utwory muzyczne, filmowe i inne – prezentowane są następnie szerokiej publiczności, dzięki czemu ta może poznać osoby doświadczające różnego rodzaju wykluczenia i dostrzec ich ogromny potencjał. Młodzi uczestnicy warsztatów poprzez wspólną dobrą zabawę i twórczą pracę wzmacniają własne poczucie sprawczości i budują swoją pozycję w grupie rówieśniczej.

Dla kogo, czyli kto jest odbiorcą innowacji?

Innowacja skierowana jest do młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym o różnych przyczynach i charakterze. Może to być pochodzenie etniczne, status obywatelstwa, wyznawana religia, niepełnosprawność lub choroba, orientacja seksualna, a także – to grupa prawdopodobnie najczęściej zagrożona wykluczeniem społecznym – pochodzenie społeczne i związane z nim ubóstwo.

Innowacja była testowana w społecznościach, w których funkcjonują osoby z doświadczeniem uchodźstwa i migracji (z uwagi na dość homogeniczny charakter społeczeństwa oraz nienastawiony na integrację model przyjmowania uchodźców i imigrantów jest to grupa szczególnie narażona na wykluczenie społeczne z powodu różnic kulturowych i językowych, ubóstwa oraz fizycznej izolacji w środowisku) oraz dzieci z domu dziecka (doświadczające społecznej stygmatyzacji z powodu pochodzenia i ubóstwa), ale może być stosowana w każdej grupie, która ma problem z integracją społeczną.

Przez kogo, czyli kto może wdrożyć innowację?

Innowacja może być wdrażana przez każdy podmiot działający w środowisku, w którym znajdują się osoby zagrożone wykluczeniem:

- instytucje publiczne takie jak domy kultury, domy dziecka, ośrodki dla uchodźców, szkoły i przedszkola, teatry, muzea,
- organizacje pozarządowe działające na rzecz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub po prostu działające na rzecz danej społeczności, a także organizacje pozarządowe działające w danym obszarze, na przykład w kulturze,

- grupy nieformalne czy nawet pojedyncze osoby fizyczne aktywne w danej społeczności, takie jak grupy parafialne czy grupy nieformalne.

Kluczowe dla powodzenia innowacji jest także zaangażowanie osób z jakąś wyjątkową pasją, którą mogą i potrafią się dzielić z młodzieżą. Ważne, aby było to coś, w co można wciągnąć większą grupę, niezależnie od talentów, umiejętności, wykształcenia czy zasobności rodziny. Próg wejścia nie może być zbyt wysoki.

Po co, czyli na jakie problemy odpowiada innowacja?

Innowacja odpowiada na problem dyskryminacji i wykluczenia społecznego wśród starszych dzieci i młodzieży. Testowanie innowacji było skupione na włączaniu społecznym osób z doświadczeniem uchodźstwa i migracji oraz dzieci z domu dziecka, ale może być stosowana w każdej grupie, w której istniejące różnice są lub mogą stać się przyczyną dezintegracji i wykluczenia. Innowacja może być użyteczna w pracy z następującymi grupami:

- dzieci z rodzin migranckich, zwłaszcza tych, które z uwagi na różnice kulturowe i językowe mają utrudnioną integrację z rówieśnikami,
- dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, doświadczających przemocy, zaniedbanych edukacyjnie i wychowawczo,
- dzieci z rodzin biednych, zwłaszcza takich, gdzie bezradność jest wyuczona, a bieda dziedziczna,
- dzieci z rodzin mniejszości tradycyjnie traktowanych jako obce i izolowane od społeczności, na przykład dzieci romskich,
- dzieci z domów dziecka, ośrodków szkolno-wychowawczych, zakładów poprawczych,

- dzieci z niepełnosprawnością, w tym podopieczni opieki instytucjonalnej, takiej jak domy pomocy społecznej,
- dzieci i młodzież w kryzysach psychicznych, w tym także uzależnione lub wychodzące z uzależnienia.

Jak to zrobić, czyli jak krok po kroku wdrożyć u siebie innowację?

Nasza praca opierała się na bliskim, emocjonalnym kontakcie z uczestnikami, na dobrym wyważeniu proporcji między pewną dozą anarchii – przyzwoleniem na swobodę w zachowaniu uczestników – a autorytetem artystów prowadzących. Udało nam się stworzyć mobilne studio w taki sposób, że wszyscy uczestnicy chcieli w nim być i pracować.

Oskar Piotr Martin

Krok 1. Zorganizowanie zespołu

Do przeprowadzenia warsztatów potrzeba:

1. Osób prowadzących warsztaty

Osoba prowadząca odgrywa kluczową rolę w innowacji nie tylko dlatego, że to ona jest odpowiedzialna za merytoryczną stronę warsztatów i musi być odpowiednio przygotowana merytorycznie i metodologicznie do przekazywania wiedzy i umiejętności. Równie ważne jest jej odpowiednie przygotowanie do pracy ze specyficzną i wymagającą grupą, powinna być otwarta, elastyczna, cierpliwa i świadoma możliwych różnic kulturowych. Jeśli nie ma wcześniejszego doświadczenia w pracy z daną grupą, powinna się do niej przygotować przynajmniej teoretycznie, choćby poprzez rozmowy z osobami mającymi już kontakt z podobnymi grupami.

Oprócz głównej prowadzącej do przeprowadzenia działań możemy potrzebować osób współprowadzących, które będą mogły indywidualnie pomagać przy pracy uczestnikom. Na warsztatach prowadzonych w ramach testowania na jedną osobę prowadzącą przypadało 5 uczestników.

2. Koordynatora bądź koordynatorki działań

Koordynatorzy nie muszą być zaangażowani bezpośrednio w pracę warsztatową. Obsługują natomiast cały projekt od strony logistycznej i organizacyjnej.

3. Tłumacza lub tłumaczki (opcjonalnie)

W przypadku warsztatów z grupą niemówiącą po polsku, dla której nie uda się znaleźć prowadzącego porozumiewającego się w jej języku, niezbędna będzie osoba tłumcząca.

4. Psychologa albo psycholożki (opcjonalnie)

W pracy z grupą zagrożoną wykluczeniem społecznym szczególnie istotne jest dobre przygotowanie prowadzących do pracy z nią, zwłaszcza jeśli występują duże różnice kulturowe (np. w przypadku uchodźców z innego kręgu kulturowego) lub środowiskowe (np. w przypadku grup, z którymi prowadzący nie mieli wcześniej styczności). Rolą psychologa lub psycholożki jest przygotowanie prowadzących na możliwe wyzwania i oferowanie niezbędnego wsparcia im, grupie lub poszczególnym jej członkom w trakcie trwania zajęć. Wsparcie takie może być dostępne zdalnie. Psycholożka może też wspólnie z prowadzącymi przygotować i poprowadzić wybrane fragmenty zajęć, kluczowe z perspektywy integracji grupy. Omówienie zaplanowanego scenariusza z psychologiem pozwoli też uniknąć niezręczności wynikających z niewystarczającego zrozumienia przez prowadzących specyfiki danej grupy. Jeśli jest to grupa bardzo odrębna kulturowo, scenariusz zajęć można też skonsultować z osobą doświadczoną w edukacji międzykulturowej.

Krok 2. Rekrutacja uczestników

Rekrutację uczestników najlepiej przeprowadzić w porozumieniu z instytucją lub organizacją, która działa z osobami narażonymi na wykluczenie, które mają wziąć udział w warsztatach. Ostateczna grupa uczestników może być wybrana w różny sposób:

1. Rekrutacja zamknięta – organizator zostawia organizacji bądź instytucji, z której pochodzić będą uczestnicy, swobodę w doborze grupy, a określa jedynie, do kogo adresowane będą zajęcia i na czym będą polegać. Taka forma rekrutacji wymaga mniej pracy, ale też pozbawia organizatora wpływu na ostateczny skład grupy.
2. Rekrutacja otwarta – organizator prowadzi otwarty nabór na warsztaty, dając możliwość zgłoszenia się (przez formularze zgłoszeniowe lub osobiście) każdemu zainteresowanemu. Taka forma rekrutacji wymaga więcej pracy i dobrze pomyślanych działań promocyjnych, ale organizator zachowuje kontrolę nad tym, kto ostatecznie weźmie udział w zajęciach. W przypadku zdecydowania się na tę formę rekrutacji należy zadbać o zróżnicowaną formę docierania do potencjalnych zainteresowanych i pamiętać, że niektóre popularne kanały komunikacji same w sobie mogą wykluczać (np. rekrutacja wyłącznie przez stronę organizatora na Facebooku). Warto zatem pomyśleć o bezpośrednim docieraniu do chętnych, na przykład poprzez otwarte spotkania, vleпки, ulotki, plakaty w organizacji bądź instytucji. Jeśli kryterium przyjęcia na warsztaty nie będzie zasada „kto pierwszy, ten lepszy”, kryteria przyjęcia powinny być jawne, przejrzyste i znane od początku.

Krok 3. Zaplanowanie działań

Innowatorzy rekomendują, aby warsztaty trwały co najmniej dwa tygodnie, z dwudniową przerwą weekendową. Scenariusze na każdy dzień powinny być przygotowane z wyprzedzeniem, aby grupa wiedziała, jak będą wyglądały zajęcia, ale plan powinien być dopasowany do uczestników i ich potrzeb, które mogą ujawnić się dopiero w trakcie pracy z grupą. Podczas planowania intensywności zajęć należy wziąć pod uwagę możliwości danej grupy wiekowej oraz pamiętać o przerwach na jedzenie, picie i odpoczynek.

Miejsce na warsztaty można wybrać wraz z pracownikami instytucji lub organizacji, z którymi będziecie współpracować przy warsztatach. Do samego prowadzenia zajęć niezbędna jest komfortowa przestrzeń wokół samochodu, pozwalająca na rozwinięcie zadaszenia auta, postawienia stołu na przekąski i kilku krzeseł. Niezbędna jest oczywiście zgoda właściciela terenu na zaparkowanie samochodu oraz możliwość podłączenia się do prądu. Należy też pamiętać o zapewnieniu uczestnikom możliwości skorzystania z toalety.

O czym warto szczególnie pamiętać?

- Głównym celem warsztatów jest integracja poprzez zabawę i twórczą pracę, sam ostateczny, „artystyczny” efekt warsztatów jest ważny, ale nie najważniejszy.
- Powodzenie przedsięwzięcia zależy przede wszystkim od dobrego wyboru osoby prowadzącej. Idealnie, gdyby była to osoba znana uczestnikom i ciesząca się wśród nich autorytetem, ale jeszcze ważniejsza jest jej osobowość i podejście. Powinna to być osoba otwarta i empatyczna, najlepiej, jeśli ma już doświadczenie w pracy z grupami wrażliwymi.
- Plan warsztatów musi być dobrze dostosowany do potrzeb, oczekiwań i specyfiki konkretnej grupy, a jeśli zajdzie taka konieczność, modyfikowany również w trakcie.
- Warto zadbać o możliwość skorzystania ze wsparcia psychologa lub asystenta międzykulturowego, a w przypadku różnic językowych także tłumacza.

Czy to działa, czyli jak innowacja pomaga odbiorcom?

Dzięki udziałowi w warsztatach muzyczno-filmowych uczestnicy (osoby z grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem):

- Opracowali własne, autorskie utwory muzyczne i wideoklipy, które mogą być udostępniane w mediach społecznościowych oraz wśród swoich społeczności w celu budowania swojej marki artystycznej i autorytetu w grupie.
- Nabyli wiedzę i umiejętności – nowe kompetencje tworzenia autorskich utworów muzycznych i filmowych z wykorzystaniem dostępnych, bezpłatnych narzędzi, programów, mediów społecznościowych.

- Rozwinęli swoje pasje artystyczne pod okiem profesjonalnych artystów z branży muzycznej i filmowej.

Istotnym efektem innowacji było także wzmocnienie uczestników poprzez:

- wzbudzenie motywacji do dalszego rozwijania własnych talentów i możliwości wykorzystania ich do rozwoju osobistego, a także zawodowego – jako przyszłe narzędzie pracy;
- podniesienie wiary we własne możliwości;
- umożliwienie integracji między sobą i z lokalną społecznością oraz poprawę jakości relacji międzykulturowych;
- uznanie i docenienie przez rówieśników niedoświadczających na co dzień wykluczenia oraz społeczność lokalną.

Ile to kosztuje?

Na zorganizowanie mobilnego studia w 2019 roku innowatorzy wydali ok. 15 tys. złotych. Jest to wersja zdecydowanie niskobudżetowa – wyposażenie studia organizowali, zbierając sprzęt od znajomych, a samochód, używany i dość stary, został zakupiony dzięki zbiórce crowdfundingowej.

Koszty, które trzeba wziąć pod uwagę przy organizacji warsztatów, to:

- honoraria osób prowadzących warsztaty,
- honorarium koordynatora oraz osoby prowadzącej auto (to może być jedna osoba),
- honorarium osób wspomagających, takich jak psycholog, tłumaczka itd.,
- diety dla wolontariuszy, którzy nie otrzymują honorarium,
- księgowość,
- noclegi dla osób prowadzących warsztaty,
- benzyna, konserwacja pojazdu, autostrady płatne, parkingi strzeżone,
- poczęstunki dla uczestników w czasie trwania warsztatów oraz ostatniego dnia, podczas uroczystego podsumowania działań.

Po uwzględnieniu wszystkich wymienionych pozycji koszt organizacji warsztatów wyniósł ok. 45 tys. złotych.

Kto za tym stoi, czyli o autorkach i autorach innowacji

Autorami innowacji są:

Oskar Piotr Martin – filmowiec, operator, montażysta. Pracując z imigrantami, spędził kilka miesięcy w Kalabrii we Włoszech; koordynował tam pracę muzyków dojeżdżających z Polski. Prezes Stowarzyszenia Arbus, pomysłodawca mobilnego studia audiowizualnego.

Aurora Lubos – tancerka, aktorka, twórczyni autorskich spektakli solowych, instalacji, performansów oraz audycji wizualnych pokazywanych w wielu miejscach w Polsce i na świecie. Tworzy sztukę w tematyce uchodźstwa, migracji i integracji międzykulturowej.

Anna Domańska – fotografka, dziennikarka. Realizuje prace na pograniczu sztuki, form dokumentalnych, dziennikarstwa, projektów badawczych i edukacyjnych. Zimą 2015 roku pojechała na Bałkany pomagać osobom przybywającym do Europy. W Grecji dokumentowała filmowo proces migracji.

Honorata Martin – artystka sztuk wizualnych. Zajmuje się malarstwem, fotografią, tworzy animacje wideo i performanse. Wykłada na gdańskiej Akademii Sztuk Pięknych. Brała udział w wielu wystawach w Polsce i na świecie. Wiceprezeska stowarzyszenia Arbus.

Piotr Pawlak – gitarzysta i producent. Członek wielu zespołów muzycznych. Komponuje muzykę do teatru, filmu, baletu oraz widowisk multimedialnych. Producent kilkudziesięciu płyt różnych wykonawców. Prowadzi warsztaty muzyczne dla osób z niepełnosprawnościami.

Iwona Skwarek – piosenkarka, tekściarka, producentka muzyczna i DJ-ka. Wraz z zespołami Rebeka oraz Shyness! koncertuje i wydaje płyty. Absolwentka kulturoznawstwa, skrzypaczka, fanka syntezatorów analogowych.

Emilia Orzechowska – kuratorka, producentka i animatorka kultury. Na co dzień współpracuje z teatrami, galeriami i innymi instytucjami związanymi ze sztuką współczesną. Pisze teksty, przeprowadza wywiady z artystami, realizuje słuchowiska.

Zofia Martin – artystka. W swojej działalności korzysta z różnych mediów: tworzy wideo, obiekty, pracuje z dźwiękiem, a często łączy wszystkie te języki w instalacjach. Działa jako VJ-ka i DJ-ka, organizuje wydarzenia kulturalno-rozrywkowe.

Kontakty i więcej informacji

Stowarzyszenie Arbuz

arbuz@arbuz4.org

www.arbuz4.org

www.facebook.com/stowarzyszeniearbuz/

www.instagram.com/arbuz.stowarzyszenie/

Oskar Piotr Martin

604 109 901

Honorata Martin

534 289 572

Maria Lewandowska-Woźniak

Inkubator pomysłów prowadzony przez Fundację Stocznia

innowacje@stocznia.org.pl

(22) 378 39 73

inkubator pomysłów

Niecodzienne rozwiązania codziennych problemów

Tekst: Zuzanna Malicka

Redakcja i korekta: Urszula Drabińska

Zdjęcia: Archiwum Stowarzyszenia Arbus

Projekt i skład: Kotbury, www.kotbury.pl

maj 2023

Laboratorium
Innowacji
Społecznych

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

